

2017

ŐSZ

A Kerekdomb Környezetvédelmi Egyesület időszaki kiadványa

KERÉKPÁROS „NAGYPROJEKTEK”

Főtér (Munkácsy M. utca) – megérkezett a minisztérium véleménye

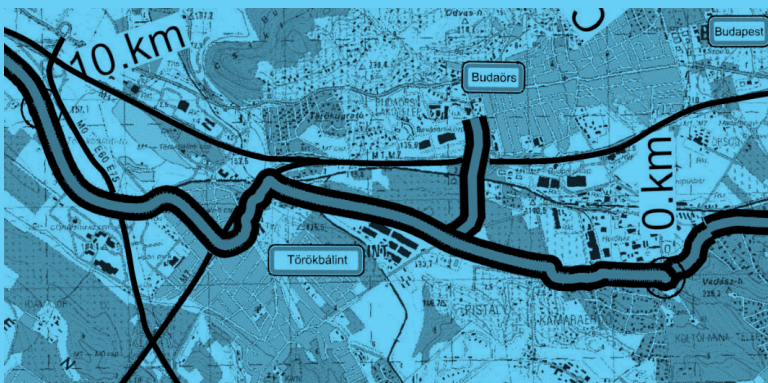
Emlékezetes lehet, mennyi kérdés övezte a Főtér terveinek előkészítését: mintegy 700 aláírással megtámogatva lakossági igényként felmerült, hogy a Munkácsy Mihály utca megújítása során kétoldali kerékpársáv kialakítása is szükséges, különösen az iskola, a művelődési ház és a városháza biztonságos megközelítése érdekében.

Ez év áprilisában az Önkormányzat egy „pályázat” keretében megkeresett három tervezőt, akik összesen ötféle különböző javaslatot készítettek a Szabadság tér és a Városháza közötti szakasz kialakítására. A javasolt megoldások között volt kerékpáros nyom alkalmazása a teljes szakaszon, kerékpáros nyom és kerékpársáv kombinálása, részben kerékpárút építése a járda és az úttest közötti zöldterületen, illetve a parkolóhelyek átrendezésével a teljes szakaszon kerékpársáv kialakítása. A javaslatokat az Önkormányzat megküldte a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumhoz véleményezésre.

A Révész Máriusz kormánybiztos és Berencsi Miklós főosztályvezető aláírásával megküldött minisztériumi vélemény legfontosabb gondolata: *„...fontosnak tartjuk, hogy ne „csak” kerékpáros nyom kerüljön felfestésre, hanem irányhelyes, önálló létesítményt alakítsanak ki, amellyel a Munkácsy Mihály utca biztonságosan, kényelmesen és közvetlenül kerékpározhatóvá válik. Az Értékterv Kft. tervei azt mutatják, hogy a gépjármű parkolók irányának módosításával (a megszűnt parkolóhelyek a tervezett fejlesztések során pótolhatóak) erre a teljes szakaszon van lehetőség.”*

Ez a gyakorlatban ezen a helyszínen kétoldali kerékpársávot jelent – amit a fél évvel ezelőtti aláírásokkal is kértünk.

A város vezetése immár ismeri az itt élő emberek igényét és a szakminisztérium támogató véleményét. Bízunk benne, hogy e kettőnek és a településfejlesztési dokumentumokban hangoztatott fenntarthatósági céloknak együtt már lesz olyan súlya, hogy a Főtér – illetve az egész település – további fejlesztése során komolyabb súllyal veszik figyelembe a kerékpárosok, a gyalogosok érdekeit és egy árnyalatnyival kevésbé gondolják fontosnak a mindenhova autóval közlekedők igényeit. A labda az önkormányzatnál pattog, a korábbi döntés értelmében a témát újra a képviselőtestület elé kell terjeszteni. Várjuk.

Budapest-Balaton

Egy régi álom megvalósulásához közelítünk: már 2014-ben rögzítésre került a Budapest-Balaton kerékpáros kapcsolat útvonala, amely keresztül fog haladni Törökbálinton. Ez év júliusában a NIF Zrt. megindította a teljes szakasz terveztetését – akár már jövőre megkezdődhet az építkezés.

A kerékpárút a Hosszúréti patak mentén érkezik meg Kamaraerdő irányából, Pistály alsó szélén, a Fűzfa utca névre hallgató földút vonalában. (A Budaörsre tartó, a 172-es és 173-as járat által is használt összekötő úttal párhuzamosan egy oldalágat építenek majd, ami a budaörsi Auchan és Mömax áruházak között vezet be a szomszéd településre, és rácsatlakozik az ottani kerékpáros hálózatra.) A Tükörhegy mögött elhaladó kerékpárút a Fűzfa utca burkolt szakaszába köt be, innen a kerékpárosok a meglévő utcáinkon haladhatnak tovább: Malom dűlő, Téglagyár utca, Jókai Mór utca, az M7 autópálya feletti gyalogos-kerékpáros híd, Széles utca, Őrház utca, Régi Vasút sor, majd a vasút mentén tovább Biatorbágy felé. Az illetékes hatóságok tájékoztatása szerint a Budapest-Balaton kerékpárút egyes szakaszait talán már 2018-ban

elkezdik kialakítani (választási év következik!), de az Etyekig tervezett első szakasz 2019-ben készül el teljes egészében. Az pedig már csak két év! Fél lábon is...

Törökbálint-Budaörs

A fent említett budaörsi bekötés természetes folytatása lenne a DEPO előtt a Kápolnáiig vezető kerékpárút, ami ebben a projektben nem szerepel. Erre a kapcsolatra 2016-ban közös pályázatot nyújtott be a két település önkormányzata a VEKOP-5.3.2-15 Fenntartható közlekedésfejlesztés Pest megyében c. felhívásra, amelyen végül a pályázatunk sajnos nem nyert. Ígéretet kaptunk Törökbálint vezetőitől, Elek Sándortól és Földvári Lászlótól, hogy még ebben az évben igyekeznek forrást találni a tervezés elindítására.

Egyéb fejlesztések

Nem kerékpáros fejlesztés, de meg kell említeni a Géza fejedelem útja melletti park fejlesztésének előkészítését. Egy nyári önkormányzati határozat alapján a kertépítészeti tervekben rekortán futókört is szerepeltetni kell, de bringás fejlesztésnek nyoma sincs. A település egyik fontos és nagyon forgalmas tengelye a Géza fejedelem útja – Bajcsy-Zsilinszky utca (óvodák, üzletek, tervezett balatoni kerékpárút, Tópark stb.). Kérdés, hogy van-e létjogosultsága kerékpáros fejlesztésnek a területen? Van, aki a kerékpáros nyomhálózat park mellett elhaladó Árpád utcai ágát összekötné a Téglagyár utcánál a Budapest-Balaton bringaúttal. Más vélemény szerint szinte a teljes Géza fejedelem – Bajcsy-Zsilinszky tengely mellett adott a terület egy távlati kerékpárút kialakítására, azonban a tervezett park ezt nem veszi figyelembe, talán el is lehetetleníti. Ezeket a kérdéseket kellene gondolkodni!

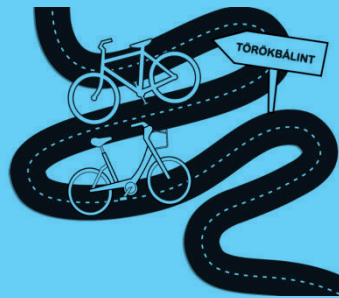
Fontos, hogy minden elkövetkező lényeges, komoly léptékű beavatkozás esetében vizsgálják meg a szakemberek (és a lakosság is!) a fejlesztés közlekedési vonatkozásait a kerékpáros és a gyalogos megközelíthetőség szempontjából is. Vegyük észre, hogy a város- és közlekedéstervezés XXI. századi új hulláma nem csak az autós társadalom kiszolgálásáról, hanem a települések emberközpontúvá, élhetővé (sétálhatóvá, kerékpározhatóvá és minél zöldebbé) alakításáról szól!

A fentihez hasonlóan nem kerékpáros fejlesztés, de a közlekedési hálózat szempontjából különösen fontos a Baross G. utca Kazinczy F. u. és József A. u. közötti szakaszának rekonstrukciója. Ezen a szakaszon szeptember elején megkezdődött a kivitelezés. A projekt műszaki tartalma – kanossza-járás nélkül – nem férhető hozzá, kizárólag az utcában lakókat értesítették egy korábbi fórumról. Amennyit tudhatunk: az útpályát nem érinti a fejlesztés, az út két oldalát rendezik, számos parkolóhelyet

alakítanak ki, felújítják a járdát, illetve föld alá helyezik a kábeleket. Nagy kérdés, hogy a tervezés a fenti elveknek megfelelően vagy autó-központúan történt?

Barna Zsolt – Fernengel András

Megjegyzés: Barna Zsolt részt vett az Értékterv Kft. által a cikkben említett pályázatra benyújtott – kétoldali kerékpársáv kialakításának lehetőségét bemutató és alátámasztó – koncepció kidolgozásában.

Apró hírek

A volt hivatal udvarán, a volt piac mögött **betoncsövek** állnak hónapok óta. Sokan kérdezték, hogy miért. Ezekben fog majd a patak vize csordogálni a Munkácsy utcában haladó fedett meder felé, kiváltva ezzel a korábbi átvezetést.

A Géza fejedelem út melletti **park (a nádas helyén)** vízjogi létesítési engedélye lassan elkészül, utána a kiviteli tervek következnek majd. 2018-ban a kivitelezés is indul.

A **József Attila utcában** nagyon belógnak a cserjék és néhány faág a felfelé vezető kerékpáros nyom úrszelvényébe. Ezek kikerülése során veszélyes helyzetek alakulnak ki az úttesten, ezért kértük a Városgondnokság segítségét a probléma megoldásában.

Sajnos sok tavaly ősszel ültetett **facsemetét látunk kiszáradva** Törökbálinton. Ezek egy részét a kivételesen erős tél tette tönkre, kifagytak a felszínhez még közel lévő gyökereik. Más részük a szokatlanul korai, júniusi 30 fok feletti hőség áldozatául esett. Mire az egyesület július elején el tudta kezdeni mindennapos locsoló körjáratát, addigra már sok fa kiszáradt. Magyarországon sok száz éve az egyik csapadék-maximum júniusban érkezik. Idén nem így történt.

A Kápolnától a DEPO mellett a Fűzfa utcáig húzódó **kerékpárútra lesz szükség**, hogy a nagyon nagy forgalmú Raktárvárosi út mellett biztonságosan el lehessen kerékpározni a budaörsi üzletekig, iskolákig, sportpályákig. A tervezés 5-6 milliós tétel, mivel a patakon való átkelést is meg kell oldani. A kerékpárútnak a Fűzfa utcától Budaörsig vezető másik oldalát a Budapest-Balaton kerékpárúttal együtt építik

majd ki 2019-ben. Elek Sándor polgármester és Földvári László alpolgármester is szükségesnek látja a beruházást. Szeretnének még ebben az évben forrást találni a tervezésre.

A Magyar Közút Pest Megyei Igazgatóságánál jártunk a Gyömrői úton. **A kerékpár-hálózat neuralgikus pontját** tekintettük át személyes megbeszélésen: a Szent István u. – Meredek utca csomópontot. Az derült ki számunkra, hogy a közeljövőben megtervezésre kerülő körforgalom kialakításakor kell és lehet majd véglegesen rendezni itt a kerékpáros közlekedést.

A volt Flóra kemping területén, a Kazinczy utca végén, **84 kertes ház** építésére alkalmas parcellázást javasolt a terület tulajdonosa a szeptember 18-i bizottsági ülésen, ami 3-400 fős lakosságnövekedést jelentene. Felmerült a bizottsági ülésen, hogy talán még nagyobb lakótömbök építésére lenne szükség kis lakásokkal, hogy a fiataloknak legyen lehetőségük helyben letelepedni. Érdeemes ránézni, így reagált a település 7 éve a hasonló ötletekre: <http://www.torokbalintiujsag.hu/itthon/1441-bekes-demonstracio>

Az **erdőfejlesztés** idei feladatai közé javasoltunk sorompójavítást, turistaút tisztítást, madárodúk telepítését, a víznyelő gödrök takarítását, a földcsuszamlás és a vízvezeték építése miatt kivágott erdőrészek pótlását, az erdei tornapálya ellopott elemeinek pótlását. Kértük, hogy ha új szakasszal bővítik esetleg még az erdei pályát, ne vágjanak neki új utat, hanem a számos meglévő utak egyikén alakítsák ki az állomásokat.

Fernengel András

Buszok és bosszúságok

Két éves az új buszközlekedési rend Törökbálinton, amelynek kétségtelenül vannak pozitív elemei, például az ennek részeként bemutatkozó 173-as járat joggal lett sokak kedvence. De hibái is vannak, amelyek bosszantóak, pláne úgy, hogy könnyedén orvosolhatóak lennének.

Nem gondolom, hogy hétköznap a csúcsidőszakok között napközben és hétvégén szerencsés, ha a város központjából Kelenföldre eljutni szándékozót az a *Futár* tábla

fogadja a Hősi Emlékműnél (a példa konkrét, és a menetredek alapján is könnyen rekonstruálható)

- 88-as 18 perc
- 172-es 24 perc
- 173-as 29 perc

Ez praktikusán azt jelenti hogy az adott fél óra alatt 19 percig semmilyen jármű nem indul Kelenföld felé, majd 11 percen belül 3 is, amelyek fővárosi érkezési időpontja csak 9 percet tér el egymástól (a legkésőbbi indulás a legkorábbi érkezés).

Igaz óránként van 140-es is, legalábbis a Sasadi útig el lehet jutni azzal is, azaz minden óra egyik félórás sávjában ez is igaz, akkor az is ki van írva.

- 140-es 16 perc.

De az érkezési időszámban ez sem segít, ugyanabban a 9-perces időszakban, annak a 2. percében ér a Sasadi úthoz, mint 3 másik társa.

Sajnos ezek szerint mind az indulásban, mind az érkezésben olyan kényszerek keletkeznek, amelyek feleslegesek, az utasokat egyébként megelőzhető vára-kozásokra kényszerítik. Ez az otthonunkban sem optimális, de még mindig kevésbé bosszantó, mint egy közintézménybe vagy éppen a pesti célpontra túl korán vagy megkésve érkezni.

Amit írok, meggyőződésem szerint nem ortodoxia, elavult, konzervatív álláspont, hanem a közlekedéstervezési időmérleg szerves része. Figyelmen kívül lehet hagyni, de annak a következményei egyértelműen hátrányosak. Lehet azzal érvelni ellene, hogy már megint a városközpontra koncentrál a véleményem. De szerintem ez nem hiba, hiszen sokaknak, s nem csak az itt lakóknak van erre dolguk, így forgalmi jelentősége megkérdőjelezhetetlen. A budapesti érkezések szerencsétlen torlódásának ódiámát pedig mindenki viseli, bárhol is száll fel a buszokra ... Ezt a közlekedéstervezést sokan maguk is elvégzik, s többen nemegyszer arra a következtetésre jutnak, hogy (ha megtehetik) a kelenföldi ingyenes P+R parkolóig gépkocsival közlekednek, amivel nagyobb környezeti terhelést okoznak, viszont rugalmasságot nyernek és időt spórolnak maguknak.

Ezért állítom, hogy lenne teendő két év után a kialakított rendszerrel. Nem kockáztatva értékeit, de orvosolva hibáit. A problémák megoldásához a 272-es viszonylat által korábban öt és fél évtizeden át kínált lehetőségek újbóli, egész napos kihasználása komoly mértékben hozzá tudna járulni.

Gáldi György

50 órás közösségi szolgálat Egyesületünknel

Kedves Diákok és Szülők!

Egyesületünk szeretettel vár minden fiatalt, aki városunkban szeretné teljesíteni a kötelező közösségi szolgálatát.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 4. § (13) bekezdés szerint „közösségi szolgálat a szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység”.

A fentiek megvalósításához kínálunk lehetőséget a tanulók számára Egyesületünknel. A középiskolás fiatalok az év folyamán csatlakozhatnak számos különböző tevékenységünkhöz, amivel aktívan és környezettudatos szellemben teljesíthetik a kötelező 50 órát.

Ízelítőül álljon itt néhány példa:

- Minden évben több tucat fát ültetünk el Törökbálint-szerte, ehhez bátran lehet csatlakozni.
- Szervezési segítséget várunk táborokhoz, kirándulásokhoz.
- Felmerülhet adatgyűjtés, felmérések készítése, forgalomszámlálás segítése.
- Informatikai segítség, digitalizálás, adatbázis-kezelés.
- Segítő közreműködés a minden év őszi megrendezésre kerülő Kerekdomb futáson.
- Nyári melegekben bekapcsolódás a szervezett falocsolásokba.

Hogyan lehet mindezekben részt venni?

Figyelemmel kell kísérni honlapunkat (www.kerekdomb.hu), ahol az eseménynaptárban rendszeresen jelölni fogjuk azon rendezvényinket, ahol számítunk a fiatalok munkájára, közösségi szolgálatára. A megjelölt esemény előtt legalább egy héttel várjuk a jelentkezéseket az info@kerekdomb.hu e-mail címen, hogy a szükséges adminisztrációhoz fel tudjuk venni a kapcsolatot az iskolával.

A jelentkezés során kérjük, adják meg a tanuló nevét és életkorát, egy elektronikus és/vagy telefonos elérhetőséget, valamint iskolájának pontos nevét és elérhetőségét. Reméljük, hamarosan találkozunk!

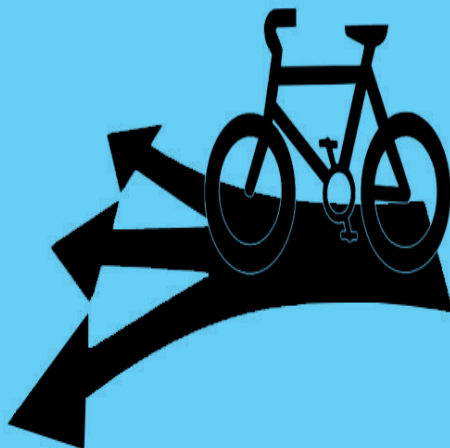
dr. Horváth Gyöngyi

Lassan alakuló kerékpárhálózatunk

Az idén is komoly előrelépést vártunk a kerékpáros hálózat ügyében. Már áprilisban elkezdtük az idej háttér munkák egyeztetését és elosztását a hivatallal. Sajnos eddig alig történt látható fejlemény. De még sok minden megvalósulhat! Lehet, hogy mire az Olvasó kezében tartja lapunkat, már komoly előrelépések történtek, és a cikkünk fele elavult lesz. ÚGY LEGYEN! A mai helyzet szerint azonban:

Az egyetlen előrelépés a Kisfaludy utca aljában egy kis csepp alakú terelősziget és egy járdaszegély süllyesztés elkészítése volt, ami a Bajcsyn való átvezetés felfestésének előkészítése volt. De a felfestésre még várunk, bár már tavaly leszerződünk (több más útszakasz festésével együtt) egy kivitelezővel a feladatra. A cég ugyan közben megszűnt, de átadta a feladatot a vállalt áron egy másik kivitelezőnek. Napokon belül csinálják, a hírek szerint... A tavaly leszerződött feladatra viszont nem rakta el a tavalyi pénzkeret megfelelő részét a hivatal. Az idénre biztosított keret pedig a már megrendelt munkákra nem elegendő. Gyors problémamegoldást ígért a jegyző asszony a kialakult helyzetben. Ha sikerül is megoldani ezt a gondot, akkor sem marad az idej keretből egy fillér sem, tehát ismét elveszítettünk a kerékpáros hálózatra szánt keretből cca másfél millió Ft-ot.

A Dulácska völgyhíd alatti átvezetés megvalósítását közösen, megosztva vállalták az érintettek. Törökbálint a Károlyi Mihály utcától a már elkészült aszfaltig vállalta a közúzalék aszfaltos burkolását. Ez be is van tervezve a költségvetésbe. Azért nem indul a kivitelezés a mi oldalunkon, mert az államé a telek, amin az út fekszik, és ingatlanhasznosítási szerződést kell kötni az MNV-vel (Magyar Nemzeti Vagyonkezelő zrt.). A hídtól a bevásárlóközpontig az Auchan vállalta az aszfaltozást. Sajnos a Nemzeti Földalap eladta egy magánszemélynek az úttal érintett telket, ami egyébként legelő besorolású. A tulajdonos pedig nem járul hozzá a közúzalék leburkolásához és a szolgalmi jog bejegyzéséhez. Az Auchannál is félre van téve a pénz a kivitelezésre, mégsem lehet haladni. Át kell tervezni a kerékpáros irányt a Dulácska tanya előtti földútra. Egy év csúszás ismét ezen a szakaszon.

Amire viszont nem csak a pénz van féltreve, hanem már az árajánlatok is beérkeztek, az az Auchan mögötti szervizút kétirányúvá alakítása, a kamionparkolás megtiltása és a kerékpáros nyom felfestése a Hosszúrét és a Torbágy utcán egészen a Régivasútsorig, ahol a Bu-Bal út fog haladni. A kivitelezés határideje szeptember vége. Reméljük, addigra kész is lesz ez a szakasz.

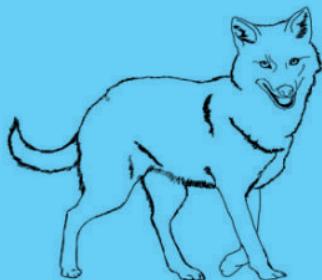
A Budaörssel közösen beadott VEKOP pályázat eredményét még mindig nem tudjuk. Egyszer megjelent hír arról, hogy nem nyertünk, de néhány napon belül ezt visszavonták, s azóta sem hirdet eredményt a Nemzetgazdasági Minisztérium. Levélben kérdeztem rá náluk az eredményhirdetés várható időpontjára, de választ még nem kaptam. Már említettem: Elek Sándor és Földvári László igyekeznek forrást találni a kápolnától a patak mellett haladó Fűzfa utcáig elképzelt kerékpárút tervezési költségeire, hogy a tervek még idén elkészülhessenek.

A Budapest-Balaton kerékpárút első, Etyekig tartó szakaszával együtt Budaörs felé is megépítik a rácsatlakozó kerékpárutat, ami a budaörsi Auchan áruházról átvezet majd a Fűzfa utcán haladó Bu-Bal útig. Ezzel 2019-ben megvalósul másfél kapcsolódás a környező településekhez: Biatorbágyhoz egészen, Budaörshez félig, mivel a mi oldalunkról is el kellene érni a kápolnától induló kerékpárúttal a völgy aljában futó Bu-Bal utat. Egy másik találkozási pontra is nagy szükség lenne a szomszéd kerékpáros hálózatával Törökbálint É-i részén. A vasútállomástól talán 300m-re van az M1 autópálya alatt egy komoly aluljáró, amin keresztül annak idején a vasúti sín haladt a lőszerraktár irányába. Ezt az aluljárót felhasználva kellene átvezetni a kerékpáros forgalmat a budaörsi oldalra a Törökugrató alá, hogy az iskolákba, áruházakba, sportpályákra igyekvő gyerekek biztonságosan átjárhassanak biciklivel. Felvettem az ötletet a budaörsi hivatal illetékeseinek, hisz nekik is fontos lenne egy második rácsatlakozási lehetőség a Bu-Bal útra. Megfontolják a javaslatot.

Nehézkesen, de azért halad a kerékpáros úthálózat kialakítása Törökbálinton! Ha minden jól alakul, mire 2019-ben elkészül a Budapest-Balaton kerékpárút, szinte kész leszünk belső rendszerünkkel is. Néhány nagyobb falat lesz akkor már csak hátra, amik komolyabb költséggel járnak majd. Az is sorra kerül lassan!

Fernengel András

Aranysakál Törökbálinton?

Egy júniusi estén egy szalonnasütő helyen ültünk egy barátommal a törökbálinti erdőben, amikor is némi neszezés után előbukkant a bokorból egy róka. Vagyis csak elsőre volt róka, aztán jobban meglátván barnás-feketés színét, mégis inkább aransakál (*Canis aureus*) „lett belőle”. A megfigyelést alátámasztja az is, hogy tavaly a vadászok az

Auchan mögötti területen már lőttek aransakált, korábban pedig többször is hallották a hangját arrafelé. Szintén tavalyi hír, melyet a Pilisi Parkerdő Zrt. munkatársai erősítettek meg, hogy visszatért Budapest környékére a toportyán vagy nádi farkas néven is ismert emlős.

Az aransakál őshonos faj Magyarország területén, mely az 1800-as évek végére nagyjából eltűnt hazánkból a túlzó vadászatának „köszönhetően”, majd megmaradt európai populációja a Balkánra szorult. A Vörös Könyvben 1989-ben még hazánkban kihaltnak tekintett toportyán néhány évvel később már megjelent a déli határszélen, ahova a volt Jugoszláv államok területről kóborolt át. A folyamatos terjeszkedés eredményeképp mára már az északi országrészben is jelen vannak.

Az aransakál fő tápláléka mindenféle kismamla, főleg a pocokok. Ezután – évszaktól függően – a vaddisznó (elhullott, vagy malac), majd egyéb döögök, őz, szarvas, madarak, de gyümölcsök és gabonafélék is be-bekerülnek étrendjébe.

Az aransakál csúcsragadozó, azaz nincs az emberen kívül faj a táplálékláncban, mely veszélyt jelentene rá, ezért a szakemberek szerint vadászata - túlzott elszaporodását megelőzendő - szükséges. Legnagyobb kárvallottja újbóli megjelenésének a róka, melynek tápláléka nagyjából megegyezik a sakáléval. A sakál hatékonyabb táplálékszerző stratégiát alkalmaz (családi csoportban történő vadászat), ami elősegíti a könnyebb terjeszkedést és a túlélést, így a rókát könnyen kiszoríthatja a vele közös területekről.

Az aransakál emberre nem veszélyes, ugyanúgy fél tőlünk, mint a róka. Folyamatos terjedése miatt a jövőben Törökbálinton is egyre gyakrabban számíthatunk észlelésére.

Starzyński Zsolt

Véleményalkotó szavazás a kerekdomb.hu-n

Terveink szerint minden Kék Ég számban meghirdetünk egy-egy fontos, törökbálinti környezetünkkel kapcsolatos kérdést, amelyről várjuk a lakosság véleményét. Elsőként azt a fontos kérdést vetjük fel: **Támogatják-e törökbálintiak, hogy településünk lakosságszámát tovább növelő döntéseket hozzon az önkormányzat?** A jelenleg rendelkezésre álló beépíthetőség még több ezres lélekszám-növekedést okoz majd. Gondoljunk csupán a Tükörhegyre! De további lakosságnövelő döntések kerülnek napirendre: erre esély van a volt Flóra kemping területén, ahol 84 ház felépítéséről szólnak a hírek; az Érdel határos Cégényi tanya környékén, ahol a telkek darabolására készülnek; az Anna hegyen, ahol az üdülőből lakóterületbe sorolást és a beépítési arány növelését igyekeznek elérni; ... stb. Ossa meg velünk véleményét arról, hogy a jelenleg 14 ezres lakosság szám 17-18 ezerre emelkedésén túl szeretne-e további lakosságnövekedést Törökbálinton? Keresse fel a kerekdomb.hu oldalt és szavazzon! A szavazás eredményét továbbítjuk az önkormányzatnak!

Fernengel András

Tagjaink ilyen kincseken is munkálkodnak: Törökbálint Anno

Hol laktak, hogy éltek, hogy öltöztek, hogy beszéltek régen Törökbálinton...? Az ilyen és még ezer kérdésre a válasz megtudható a Törökbálint anno - www.torokbalintanno.hu - weboldalról. Ez az informatikai megoldás biztosítja Törökbálint múltjával kapcsolatban az eddig különböző helyeken és formában fellelhető írások, dokumentumok, térképek, fényképek, adatok, hang-, videofelvételek és használati tárgyak egységes nyilvántartását és az interneten való széleskörű elérhetőségét.

Most volt egy éve, hogy a fejlesztők Törökbálint rendelkezésére bocsátották a megjelenítő és adatbeviteli felületet. Az alkalmazásokat a Volf György Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény rendelte meg, költségeit a Törökbálinti Önkormányzat állta.

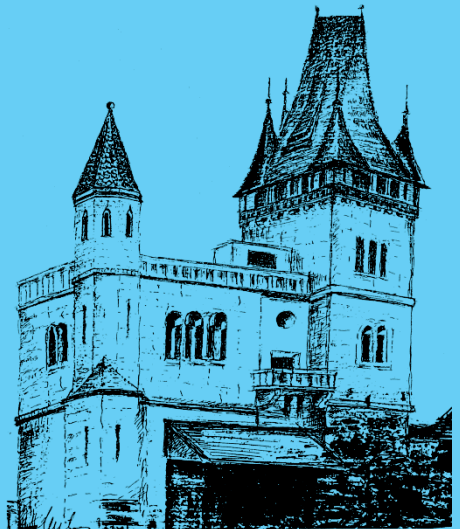
Az első félév a programok használatbavételével, a helyi igényekhez igazításával telt el, s az év elejétől kezdődhetett meg a tömeges adatbevitel.

Előkerültek a korábbi évek, évtizedek gyűjtései, lapuló kincsei: nagyszülők, dédszülők régi fényképei az adott korszaknak megfelelő viseletekben, a történetírás témakörébe tartozó könyvek, krónikák, kisebb terjedelmű írások. A korábbi videofelvétel,

ahol idős törökbálintiak sváb nyelven mesélnek a múltról, ma feliratozva, lefordítva megtekinthető. Kedvencem az a 270 db képeslap, melyen élvezettel próbálom a régi képek mai helyszínét beazonosítani. 1763-as keltezésű a legrégebbi térkép, s megtekinthető a római kor néhány törökbálinti emléke is. Az eddig feldolgozott 3200 tétel között megtalálhatók a Falumúzeum tárgyai, melyek teljes körűvé tétele folyamatban van. Hátra van még 2500 fénykép berögzítése, a meglévő újságcikkek mellé a továbbiak feldolgozása. Már a meglévő témákat sem lehet felsorolni, és a lehetőségek végtelenek...!

Miért ajánlom ezt a weboldalt a Törökbálint múltja iránt érdeklődőknek?

- mert itt megőrződnek és mindenki számára elérhetőek a múlt emlékei
- mert ez forrásként szolgálhat további oktató, ismeretterjesztő írásokhoz, kutatásokhoz
- mert itt a különböző típusú anyagok – kép, film, hang - egy helyen található meg
- mert innen minden írás, s a képek is az eredeti ill. az adományozó által engedélyezett méretben letölthetők
- mert a keresések eredménye nemcsak a leíró adatokban lévő, hanem egyidejűleg az írások tartalmában előforduló találatokat is kihozza
- mert könnyű benne böngészni és keresést indítani
- mert specifikus és összetett kereséseket is össze lehet állítani (pl. Melyek azok az 1910-es években keletkezett fényképek, amelyeken férfi viselet látható?)
- mert a kezelő felület angolul és németül is használható, s néhány csoportosító besorolás is le van fordítva e két nyelvre

Ennek az oldalnak az alapja az a felhalmozott tudás és ismeret, amely a törökbálintiak együttműködésével jött létre. A rendszer nyitott, újabb megjelenítendő anyagokat az info@torokbalint-konyvtar.hu e-mail címen illetve a honlap indító oldalának „Rólunk” rovatában szereplő munkatársaknál lehet jelezni.

Bálint Zsuzsanna

Új logó

22 éves egyesületünk régi logója nagyon aprólékosan cizellált rajz. Sok jelentést hordoz. Egyrészt megjelenik benne a környezetvédelem alapvető gondolata: Gondolkozz globálisan és tedd meg helyben, amit lehet! Pirosan emeltük ki a Kárpát-medencében hazánk területét. A földgömb héján pedig megjelennek Törökbálint jellegzetes, egyedi házai a négy fontos torony kontúrjával, és mindez természetesen zölddel van övezve. Megszerettük, megszoktuk.

Sokak szerint nem elég frappáns, nem elég dinamikus, túl részletes az öreg logó, ezért, hallgatva az idők szavára, egyszerűbb, átláthatóbb, dinamikusabb, karakteresebb új logót igyekeztünk tervezni Gráfel Judit grafikus segítségével. A tagság véleményét is kikérve született meg egyesületünk új jelvénye, melyet ezennel útjára indítunk. Az új logóban a település, a természet és az ember jelenik meg egyszerű, de dinamikus vonalvezetéssel, eleven színekkel. Eltesszük a régit is persze...

Ezt pedig szintén megszeretjük, megszokjuk.

Fernengel András

Szilvahimlő – a csonthéjas gyümölcsök betegsége

Sokaknak bosszúságot okoz, ha a szilvafájukról az épp hogy csak érni kezdő gyümölcs lepotyog vagy a gyümölcs deformált, ízetlen lesz. A jelenség oka a plum pox vagy sharka vírus, azaz a *szilvahimlő vírus*. A csonthéjas gyümölcsfajok közül elsősorban a szilva, a kajszibarack, és az őszibarack betegsége, de megfertőzi a

meggyet, a cseresznyét, a mandulát is, ezeken a fajokon azonban nem okoz tüneteket és károkat. Képes megfertőzni a vadon élő kökény mellett néhány dísznövénynek ültetett rokon fajt is.

A szilvafák levelein világoszöld, sárgászöld foltok, gyűrűk fejlődnek. A levelek megkeményednek, megvastagodnak. A termésen is jellegzetes tünetek fejlődnek ki. A besztecei típusú szilvafajtáknál a termés héján szabálytalan, bemélyedt rajzolatok láthatók, a héj alatt a gyümölcs húsa kemény, barna, és a csonthéj is gyakran vöröses barna színű. Gyakori jelenség a még éretlen termés nagyfokú hullása és hogy az eleinte bőségesnek mutakozó termés ellenére a tömeges gyümölchullás miatt nem tudunk érett gyümölcsöt szedni. A beteg szilvatermés lé- és cukortartalma csökken, íze meg sem közelíti a fajtára jellemző zamatot. A sharka vírus tünete a gyümölchús barna elszíneződése miatt a szilvamoly kártételével esetleg összetéveszthető. (A szilvamoly kártétele esetén azonban a lárva mellett annak morzsalékos ürüléke is felfedezhető.)

A kajszibarackfák levelein és gyümölcsén jellegzetes világoszöld rajzolatok jelzik a vírusfertőzést. A levelet a fény felé fordítva jól láthatók a tünetek. Szintén láthatók a gyűrűk a termésen és gyakran bemélyednek a gyümölcs húzába. A gyümölcs belsejében lévő maghéjon az alapszíntől eltérő barna foltok és gyűrűk fejlődnek. Az őszibarack levelén és gyümölcsén is hasonló, bár kevésbé feltűnő tünetek jelentkeznek.

A vírus levéltetvekkel és fertőzött szaporító anyaggal terjed. A levéltetvek a fertőzött növény megszívása után azonnal vírus hordozókká válnak, és a vírust átviszik a közvetlenül utána szívogatott növényekre is. Ha az oltvány készítéséhez használt alany vagy oltóág vírusos volt, úgy az oltvány is vírusfertőzött lesz.

A már megfertőzött növényt meggyógyítani nem lehet. A növényeknek nincs immunrendszerük, ami eltávolítaná a vírusokat. A betegség ellen egyetlen módszer a megelőzés. Ültessünk minősített faiskolából származó vírusmentes szaporítóanyagot. Védekezzünk a betegséget átvivő levéltetvek ellen. Sajnos a vírus annyira elterjedt, hogy a vírusmentesen vásárolt fánk is előbb-utóbb befertőzőhet. Ennek ellenére csak egészséges fácskát ültessünk. Érzékenységük miatt a hagyományos, jó ízű magyar fajták kiszorultak a természetből, és a faiskolai kínálatból, a helyettük kínált

kevésbé érzékeny fajták pedig nem annyira finomak. Újabbán a vírus köpenyfehérje darabkájának növénybe juttatásával próbálnak új, rezisztens fajtákat nemesíteni, az így előállított első fajták nálunk is megjelentek a faiskolákban, de termesztési tapasztalat még nincs róluk.

Lantos András

Borbarát tagozat 2017 ősz

Bár lassan eljutunk odáig, hogy szinte nem léphetünk boros programoktól mentes területére az országnak, legyen bármilyen évszak is, az igazi figyelmet mindig az őszereli a festménybe illő, színesedő lombú szőlősorokkal csíkozott domboldalakra, a hamvas fürtöket érlelő tőkékre, az új termést váró pincékre. (Az évnek ebben a szakában boldog-boldogtalan megszólal az aktuális évjáratot minősítendő, se széle, se hossza az együgyű kérdéseknek, s általában elhangzik az is, hogy XY itt-ott, mennyi ideje „borászkodik” – na ilyenkor nyílik ki a bicska a zsemben. Ugye egy építészmérnöktől nem kérdezzük meg, hogy mióta építészkedik...)

A nyári szünetet követően az egyesület borbarát tagozata is megtartotta szezonnyitó programját – az ősz felé tekintve még a nyarat idéztük: egy toszkán nyaralás során begyűjtött tételek kóstolására került sor. A hangsúly a származás mellett a helyi honos fajtákra helyeződött: trebbiano, malvasia, sangiovese, canaiolo – fajtatisztán, vagy házasított tételekben került a poharakba. Az est meglepetése egy Törökbálinton termelt sangiovese volt.

Az őszi idényben igyekszünk minden hónap második péntekére szervezni a programokat a jobb tervezhetőség végett. A szüretetek miatt kissé nehezen kiszámítható, hogy végül kiket is sikerül köreinkbe csalni, így most csupán néhányat szeretnék kiemelni a felmerült ötletek közül, mint pl. betekintés a spanyol borászatba; ismerkedés a kunsági borvidék potenciáljával a Szentpéteri borászaton keresztül; egy fajta arcai az eltérő szüreti időpontok fényében a Szivek pincénél. A programok időpont-egyeztetések sorozatán keresztül alakulnak ki, a véglegessé váló ötletekről, vagy a hirtelen lehetőségként ölünkbe pottyanó bemutatókról az aktuális időpontok előtt 10-14 nappal várható információ a facebook/kvaterkaklub oldalon.

Zorányi György

A törökbálinti hendikep

A futás világa sokak számára monoton, de **egy kis természettel és játékosággal fűszerezve** a rendszeres állapotfelmérést, az egészség megőrzését, a természetben végzett testmozgást szolgálhatja.

Egy rendkívüli futóversenyt ajánlunk figyelmükbe! A lassan 20 éves TÖRÖKBÁLINTI HENDIKEP **minden hónap utolsó szombatján 9 órakor** indul a Dióskertből. Miért különleges? Azért, mert itt nem egyszerre indulnak a futók, hanem az előző havi beérkezés fordított sorrendjében. Elsőként a leglassabb indul, és éppen annyival rajtol később a leggyorsabb, amennyivel előbb ért be a múlt hónapban. Ha mindenki ugyanannyi idő alatt futná le a távot, mint egy hónapja, egyszerre érne be az egész mezőny. De ez soha nincs így. Minden hónap új. **Hol az egyik javít többet, hol a másik, hol az egyik ér be előbb, hol a másik. Játék a többiekkel és magunkkal.** És tudják, ki nyer az adott hónapban? Nem a leggyorsabb, hanem aki a legtöbbet javítja a múlt havi idején! Az **5 km-es útvonal** szép erdei terepen kanyarog. Futás közben látni az erdő változását és az edzettség alakulását is hónapról hónapra. Jó lehetőség **rendszeres családi programként, baráti társaságok összekovácsolására**, egyéb sporttevékenységek támogatására. Hiszen a futás – szinte – minden sport alapja.

Ha érdekli a verseny, jelentkezzen be a **Törökbálinti Hendikep facebook** oldalra! Ott minden tudnivalót megtalál majd. Az helyi iskolák diákjai minden alkalommal egy-egy **teszi ötöst** kapnak az indulásért. A versenysorozat nevezési díja egész évre 2400 Ft lesz, de az idej hónapok ingyenesek a most csatlakozók számára. Januártól egy **pontversenyt** is újtára indítunk, amiben a havi részvétel, a saját idő megjavítása és a futamgyőzelem is pontokat ér majd.

Várjuk **október 28-án**, 8:30 körül, hogy nevezni is legyen idő! És a továbbiakban is minden hónap utolsó szombatján...

Fernengel András és Lukács Lóránt
Törökbálinti Életmód és Tömegsport Egyesület
(TÉTE)

Hasznos baktériumok

A hasznos baktériumokkal kapcsolatban a joghurt és probiotikum reklámoknak köszönhetően legtöbbször a bélflóránkban élő baktériumok jutnak eszünkben. Bár tízszer annyi baktérium van az emberi testben, mint emberi sejt, de én most itt nem erről szeretnék írni. Egyéb hasznos baktériumok három kevésbé közismert, az emberiség számára fontos környezetkímélő felhasználási módjáról szólnék.

Biológiai szúnyoggyérítés baktérium fehérje felhasználásával

Számos országban évtizedek óta használt a *Bacillus thuringiensis israelensis* (Bti) baktérium fehérjekristályaival történő szúnyoggyérítés. Ez a fehérje a szúnyoglárva tápcsatornájába jutva azokat megbetegíti, majd elpusztítja. Kifejezett előnye, hogy szelektív, hiszen az előírt koncentrációban csak a csípőszúnyogok és a púposzúnyogok lárváit öli meg. Egyéb vízi és szárazföldi élőlényeket nem károsít. A kémiai védekezéssel szemben csak az adott terület 1-10 %-át kell kezelni, ezért a felhasznált lárvairtók magas ára ellenére a Bti-vel történő lárvairtás költséghatékony megoldás. Hátránya, hogy a módszer munkaerőigényes, mert a szúnyoglárva folyamatos monito-ringozására van szükség. Csak megfelelő lárvafejlettségi állapotban, sokszor nehezen megközelíthető helyen, néhány napos intervallumban eredményes a Bti tartalmú lárvairtókkal való irtás. Speciális szakmai tudást igényel a technológia. Előzetesen csak alaposan feltérképezett területen lehet hatékonyan használni. Sajnos Magyarországon arányában nagyon kis területen történik (pl. Szeged környékén) környezetkímélő szúnyogirtás. 2014-ben hazánkban 820.000 hektáron történt légi és földi kezelés, amelyből mindösszesen 20.000 ha volt biológiai védekezés.

Energiatermelő baktériumok.

Figyelemre méltó tulajdonság, hogy szerves anyagok elbontására is képesek egyes baktériumok. Hulladékfeldolgozásra, szennyvíztisztításra hatékonyan felhasználhatók.

Évtizedek óta működnek szennyvíztisztító telepek és hulladéklerakók, amelyekben a mikrobák segítségével anaerob körülmények között metánban gazdag biogázt „állítanak” elő. E biogáz tisztítás után villamos energia termelésére is felhasználható. Az utóbbi években viszont baktériumokat tartalmazó elemek / telepek kifejlesztésén dolgoznak, amelyek közvetlenül képesek energiát termelni.

Egy Bruce Rittmann nevű kutató kezdetben a NASA megrendelésére az űrállomásokon keletkező hulladék szerves anyagok, ürülékek lebontását vizsgálta az energia-termelés szempontjából. Egy olyan készüléket rendeltek meg tőle, amely áramot termel. Bár a finanszírozási források elapadása miatt e fejlesztési munka félbeszakadt, a kutató meggyőződése szerint 5 éven belül a szennyvíztisztítók képesek lehetnek gazdaságosan energiát termelni. A feladat nagy, hiszen a jelenleginél még 10x-25x nagyobb hatékonyság szükséges. A fejlesztés számos olyan ipari és mezőgazdasági melléktermék hasznosítását is megoldhatná, amely jelenleg hulladékként kerül elhelyezésre. Így ez annak ellenére is jelentős kutatási irány, hogy a napjainkban felgyorsult új elektromos energia-forrás fejlesztéseknek köszönhetően akár 1000x hatékonyabb energiaforrások kerülhetnek használatba középtávon, mint a baktérium „erőművek”.

Talajjavítás baktériumokkal

Az emberi tevékenység által érintetlen természetes talajokban „lakó” baktériumok szerves anyagokkal táplálkoznak, és ezáltal hasznos „munkásokként” a növények számára felvehető tápanyagokat állítanak elő. Az utóbbi évszázadban viszont az intenzív műtrágyázás és a szintetikusan előállított növényvédő szerek a természetes talajbaktériumok körében óriási pusztítást okoztak. Ennek eredményeként hatalmas mezőgazdasági területeken a talaj csak támasztó,

esetleg némileg vízmegtartó közegeként működik. E holt „talajokon” növénytermesztés csak az adott kultúra igénye szerint mesterségesen adagolt műtrágyákkal lehetséges.

E jelenségre a mai „modern” kertészetekben az intenzív növényházak is rossz példával szolgálnak. Számos növénykultúra az életciklusa során nem találkozik természetes talajjal csak valamiféle támasztó közeggel (üveggyapot, kókuszrost, tőzeg). Az általunk szupermarketekben megvásárolt paradicsom, paprika, uborka, szamóca jelentős része olyan növényeken teremnek, amelyeket „infúzió” módjára, öntözőrendszerek hálózatán keresztül adagolt folyékony szintetikus műtrágyákkal táplálnak! Az így termelt zöldségeknek az utóbbi évtizedekben jelentősen csökkent az ásványi anyag- és vitamintartalma. Több humán betegség tudományosan igazoltan ez utóbbiak hiányával van összefüggésben. Van visszaút! Számos vállalkozás készít bakté-

riumkultúrákat, amelyek a talajba kijuttatva képesek az eredeti talajélet visszaállítására. A talajba visszaadagolt baktériumtörzsek segítenek a talajba forgatott, elhalt növényi részek természetes lebontásában és a következő növénykultúra tápanyaggal történő kiegyensúlyozott ellátásában.

Sokat tehetünk családunk egészségének megőrzésében, ha kertjeinkben lehetőség szerint minimalizáljuk a növényvédő szerek, szintetikus műtrágyák használatát. Számos szakirodalom áll rendelkezésre a környezetkímélő kertészkedés elsajátítására, a természetes talajélet visszaállítására.

Fekete Lajos

Tudta Ön, hogy a Kerekdomb Egyesület tevékenységének köszönhető,

- hogy zajvédő falak épültek a vasút és autópályák mellett?
- hogy már 21 Kerekdomb Futás mozgósította a kocogni, futni szerető gyerekeket és felnőtteket?
- hogy az első hazai települések egyike voltunk, ahol stabilan működött a szelektív hulladékgyűjtés?
- hogy le lett zárva az M0 autópályán belüli erdő a gépjárművek elől?
- hogy megépült a budaörsi Auchan felé vezető út, hisz első lépésben nem jött át a vasút fölött a híd?
- hogy sok száz facsemete beszerzését, elültetését és nyári locsolását végezzük Törökbálint-szerte?
- hogy a rendszeresen szervezett erdőtakarításoknak köszönhetően alig van szemét védett erdeinkben?
- hogy kerékpárbarát településsé kezd válni Törökbálint (utak, tárolók, Brin-gázz a suliba! mozgalom, kerékpártúrák)?
- hogy novembertől márciusig 50-60 helyen találnak eleséget vadon élő madaraink az erdőkben?
- hogy a Hosszúréti patak felső szakaszának védelmét javasló tanulmány fekszik a Természetvédelmi Hivatal asztalán?
- hogy veszélyes hulladékaikat minden évben a Föld Napjához közeli hétfévén biztonságosan leadhatják?

Mindezek csak rövid bepillantást adnak abba a környezetvédelmi munkába, melyet tagjaink több mint két évtizede végeznek szűkebb környezetünkért, Törökbálintért. Amennyiben Ön is csatlakozna csapatunkhoz, keressen minket a www.kerekdomb.hu honlapon található elérhetőségeink valamelyikén.

Ízelítő egyesületünk őszi programjaiból

- 22. Kerekdomb futás: **október 8. (vasárnap)**
- Őszi erdőtakarítás: **október 14. (szombat)**
- Faültetés Törökbálint közterületein: **novemberben**
- Madáretetés Törökbálint erdeiben: **decembertől márciusig**

Ezekről és további programjainkról részletes tájékoztatást talál a www.kerekdomb.hu oldalon.

Jelen lapszámunk színes, mellékletekkel bővített digitális változatát megtalálhatja honlapunkon, ha mobiltelefonjával leolvassa a következő kódot:

Kék Ég - A Kerekdomb Környezetvédelmi Egyesület időszaki kiadványa

Szerkesztő: dr. Horváth Gyöngyi.

E számunk szerzői: Fernengel András, Starzynski Zsolt, Barna Zsolt, Lukács Lóránt, Bálint Zsuzsa, Fekete Lajos, Zorányi György, dr. Horváth Gyöngyi, Lantos András, Gáldi György

Készült a Conin-Print Kft. nyomdájában 4000 példányban

Az egyesület postacíme: 2045 Törökbálint Felsővár u. 68.

Telefon: 23/331-546, e-mail: info@kerekdomb.hu